

Pandemiden Sonra Oluşan Sanat

Art After The Pandemic

ÖZET

Aralık 2019 yılı ortaya çıkan koronavirüs salgınının (covid-19) sanat dünyasında çok büyük değişikliklere sebep olduğu bilinmektedir. Koronavirüs döneminde sanatçıların kendilerini ifade etme biçimleri değişmiştir. Pandemi sonrası sanat ise sanatçıların ve sanat kurumlarının değişimlere uyum sağlama sürecini yansıtan dinamik bir hareket haline gelmiştir. Salgın sonrası dönemin sanatın gelişimine dikkat etmek, sanat dünyasının gelecekteki yönünü anlamak için çok önemlidir. Çalışmanın örneklemini, dijital sergilerde sergilenen avatarlar üzerindeki yapay zekâ resimlerinin geliştirilmesi ve bu eserlerin dijital ortamda satışa sunulması oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı; pandemi sonrası üretilen sanat eserlerinin dijital platformlarda üretildiği, sergilendiği ve satıldığı ortam haline gelen olguyu açıklamaktır. İzleyicide oluşturabileceği etkiyi ve sanatçıların bu yaklaşımlarıyla neyi amaçladıklarını çözümlenmektedir. Çalışmanın örneklemini, dijital sergilerde sergilenen avatarlar üzerinde yapay zekâyla üretilen resimlerinin geliştirilmesi ve bu eserlerin dijital ortamda nasıl satışa sunulduğu oluşturmaktadır. Bu dönemde sanat-sanatçı-seyirci ilişkileri ve yeni medyanın irdelenmesi tamamen değişmiştir. Sanat dünyası, yerel ve uluslararası birçok kültür kurumunun arşivlerini dijital ortamlarda ve sosyal medyada izleyicilere açarak kültür sanat alanının sınırlarını genişletmiştir. Bu durumda veri toplama aracı olarak sanat eseri inceleme ve literatür tarama yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, NFT, Kripto Sanat, Dijital Sanat, Tasarım

ABSTRACT

During the pandemic coronavirus (covid-19), which emerged in December 2019, it caused huge changes in the art world. The way artists express themselves has changed during the coronavirus period. Post-pandemic art is a dynamic movement that reflects the process of artists and art institutions adapting to changes. Digitalization, social and political messages, and social sensitivities have become prominent features of post-pandemic art. Paying attention to the development of art in the post-pandemic period is crucial for understanding the future direction of the art world. In this period, the relationship between art-artist-audience and the examination of new media has completely changed. The art world has expanded the boundaries of the field of culture and art by opening the archives of many local and international cultural institutions to audiences on digital media and social media. Countries have closed their borders during the pandemic, and culture, art and creativity have once again become the core of intercultural communication. Many artists and curators have used the power of artistic expression to help society in these times of crisis. In addition, as a research center, the new post-pandemic order and the development, diffusion and international status of digital art, artificial intelligence, NFT and crypto art are examined. Examining these critical developments will be important for the steps to be taken in crypto art to be more qualified and to adapt to the new crypto age.

Keywords: Pandemic, NFT, Crypto Art, Digital Art, Design

GİRİŞ

Pandemi, dünya çapında yayılım gösteren salgın olarak tanımlanmıştır. Ülkelerde bundan oldukça çok etkilenmiş hastalığa, ölüme yol açmış ve ülkelerin ekonomik düzenlerinin bozulmasına sebep olmuştur. (Akın., & Gözel, 2020:515). Covid-19'un ani yayılmasına hazırlıksız yakalandık, bu nedenle uzun süredir bu sorunlarla uğraşmak zorunda kaldık. Salgın küresel bir sorun haline gelmiş ve etkisi halen devam etmektedir. Salgın sürecinde dünyada olup bitenleri takip ederken, normalin dışında çeşitli davranışlara ve alınan tedbirlere tanık olduk. Herkesin çaresiz, ümitsiz ve yetersiz hissettiği bu dönemde, eve kapanan herkes salgınla mücadelenin yanında kendi psikolojik dengesini de korumanın yollarını aramak zorunda kalmıştır. “Teknoloji hızlı bir şekilde gelişirken iletişim kanalları, verimli kullanıldığında salgın hastalıkları anlatmak için önemli bir rol üstlenebilir. Küreselleşen ekonomide sınırların ortadan kalkması kaçınılmaz olmuştur. Küresel ekonomi aynı zamanda küresel hastalıkları da beraberinde getirmiştir” (Özpolat, 2020:277). Salgının küresel ölçekte oluşturduğu kaygının çok ciddi boyutlara ulaştığını ve aynı zamanda dünyanın tüm bölgelerinin bu süreçten büyük ölçüde etkilendiğini gördük. Bu döneme denk gelen Pandemi, sanat ve sanat eğitiminde derinden etkilemiştir. Pandemiden en çok etkilenenlerden biri de kültür sanat dünyası olmuştur. Aynı zamanda salgın nedeniyle eğitim sekteye uğradı ve turizm de zarar gördü. Tüm birimler sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler iptal edilmek zorunda kaldı. Ulaşım, eğitim, turizm, hazır giyim,

Mehmet Alp Doğan Erciş¹

How to Cite This Article

Erciş, M. A. D. (2023).
“Pandemiden Sonra Oluşan Sanat”
International Social Sciences
Studies Journal, (e-ISSN:2587-
1587) Vol:9, Issue:114; pp:8112-
8121. DOI:
<http://dx.doi.org/10.29228/sss.71659>

Arrival: 11 July 2023
Published: 31 August 2023

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

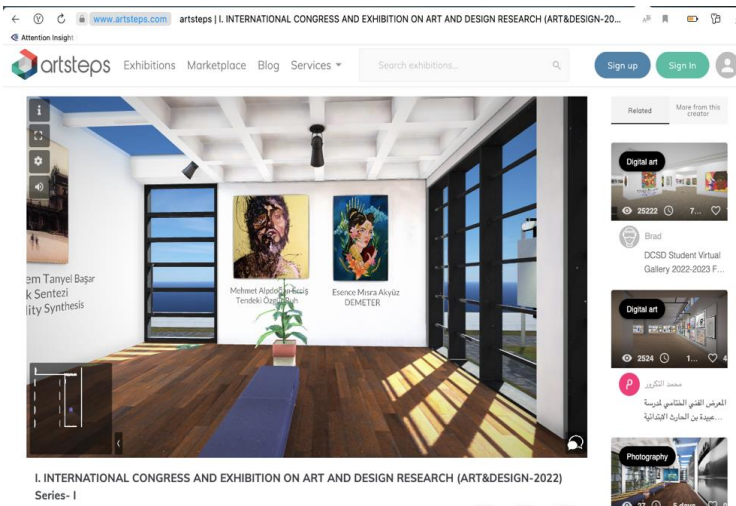
¹ Dr., Aydın Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Aydın, Türkiye. ORCID: 0000- 0002-1555 -532X

teknoloji, sağlık, eğlence, gıda ve diğer birçok önemli sektör salgından olumsuz etkilendi. (Başar, 2021:58). Birçoğumuz evlerimizi atölye ye çevirip kendi çalışma alanlarımızı oluşturduk. İçinde bulunduğumuz durumu değerlendirecek olursak yenedünya düzenini ve öngörülemez hayatlarımızı mecburen kabul etmek zorunda kaldık. İçinde bulunmuş olduğumuz pandemi sürecinde sanatçılar farklı yollarla sanatlarını icra etmek zorunda kalmışlardır. En çokta bu durumdan sanatçılar zarar görmüştür.

URL 1: Sağlık personelinin süper kahraman olarak gösteren sokak sanatı. Fotoğraf: dpa

Ayrıca pandemi döneminden önce de dijital ortamı pek aktif olarak kullanmayan galerilerin ve araştırma enstitülerinin bu dönemde dijital sergileri çoğalmaya başlamıştır. Yerel ve uluslararası sergilerin, sanat fuarlarının, bienallerin tek tek dijital platformlara taşınması bu ve bunun gibi sorunların çözülmesine yardımcı olmuştur. Dijital platformların oluşturulması akabinde sanatçıların çevrimiçi (online) sergilere katılması sağlanmıştır. Dijital sanatın en önemlilerinden biri olan çevrimiçi platformlar oluşturulmuştur ve geçen süreçte bu platformlar dijital ortamda rahatça takip edilebilen etkinlikler olmuştur. Pandemi ile beraber bu çevrimiçi platformlar hayatımıza daha çok yaklaşmıştır.

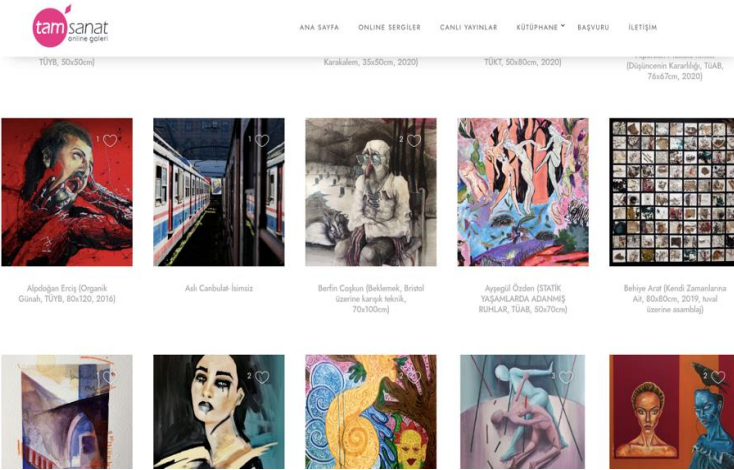

URL 2. I. International Congress And Exhibition On Art And Design Research (Art&Design-2022) İcsettcongress

(bkz. Fotoğraf 2'de) tabloların sanal galeride sergilendiğini görmekteyiz. Sanal sergiler ve sanal galerilerin yanı sıra dünyanın her yerinde sanal müzeler de hayatımıza girmeye başlamıştır. Sanatın dijitalleşmesi ile birlikte sanat, sanatçı, sanat eseri, izleyici kavramlarının anlamının değişmesiyle sanatın sergilendiği ve korunduğu ortamlar da farklılaşmıştır. Sanatçının ürettiği eser, kitle araçlarıyla aynı zamanda birçok izleyiciye ulaşmakta ve izleyici de bu sanat deneyiminin bir parçası olmaktadır. Modern dönemde pasif olan izleyici, artık sanatsal üretimin bir parçası haline gelmekte ve sanatı bulunduğu mekân içerisinde deneyimlemektedir (Whitham & Pooke, 2013:145). Pandemi döneminde sanatımıza ve eğitimimize odaklanmak için dijital kanalları kullandık. Bu sayede sanat olaylarını ve dünya sanat mirasını evde sosyal medya yardımıyla takip etmeye çalıştık. Farklı sanat dallarındaki sanatçılar, çalışmalarını sosyal medyada paylaşarak izleyiciyle buluştular. Sanatçıların ve kurumların dünyanın her yerinde olduğu gibi arşivlerini paylaşma açması ve dijital platformlarda aktif hale gelmesi yeni bir düzenin oluşacağını

kanıtı olmuştur. Dünyanın dört bir yanındaki sanatçılar, birbirleriyle ve normal koşullarda erişemeyecekleri insanlarla etkileşim kurma fırsatı bulmuşlardır. “Kültür-sanat dünyası, evlerde kalmanın bir sorumluluk hâlini aldığı şartlara hızla karşılık verdi; yerel ve uluslararası pek çok kültür kurumunun arşivlerini dijital ortamda izleyiciye açması, müzisyenlerin sosyal medya kanallarında verdiği konserler gibi girişimler bu süreçte umut ve birliktelik duygusu aşıladı. İnternette günlük ortalama yedi saat, sosyal medyada ise yaklaşık üç saat geçirilen günlerde, dijital platformlardaki sanatsal faaliyetler, çocuklar, gençler ve yetişkinlerin nitelikli vakit geçirmesine yardımcı oldu. Pek çok çalışma, kültürel hayata katılım ile iyi olma hâli arasında güçlü bir bağ olduğunu gösteriyor. Kültür-sanat alanının sınırlarını genişleterek, bireylerin yaratıcı ifade ve sanatla ilişkilene biçimlerini de dönüştüren katılımcı yaklaşımlar bugünün şartlarında daha çok anlam kazandı” (Ece, 2020:5).

“ Koronavirüs, etkisini sokak sanatında da kendisini göstermiştir. (bkz. Fotoğraf 1’de) Birçok sanatçı salgın sürecinde sıklıkla kullanılan ifadeleri ve imgeleri duvarlara, boyayabildikleri her yüzeye aktarmışlardır. The Guardian gazetesinden Paul Campbell This made me smile’: our readers’ favourite coronavirus street art (Bu beni güldürdü: Okuyucularımızın favori koronavirüs sokak sanatı) isimli yazısında İngiltere’de karantina sırasında sanatçıların caddeleri, sokakları, dükkânları nasıl yeniden dekore ettiklerinden ve canlandırdıklarından bahsederek, okuyucularından gelen örneklere yer vermiştir” (Başar, 2021:63). Okuyuculardan Vic Brown, bu zor günlerde sokak sanatının, hislerimizi birleştirmenin harika bir yol olduğunu vurgulamıştır. Ülkemizde de durum aynı hali almakta birbirini tanıma imkânı olmamış sanatçılar sosyal platformlarda birbirlerini ve çalışmalarını takip etme olanağını yakalamışlardır. Bu zamana kadar görsel sanatlar alanında olan bitenleri bu kadar yakından takip etme imkânı olmamıştır. Bu içeriklerin izlenme sayılarının yüksekliği sanatçılara yeni fikirler verdiğini göstermektedir. Böylece sanatçıların yeni üslup anlayışları oluşmuştur. Bu anlamda yeni denemeler ve yeni sanat sayfaları sanatçılara derleme girişimlerinin yanı sıra çeviri, makale, video, film, kısa videolar ve diğer özgün içerik üretiminin ve paylaşım platformlarının da artması olumlu bir gelişme sağlamıştır. Pek çok sanat çeşitli alanlardaki öğretimlerini ya da bilgilerini çevrimiçi olarak sürdürmüştür. Plastik sanatlar alanında yurt içinde ve yurt dışında neler olup bittiğine dair Türkçe çevrimiçi içeriklerin artması sanatçıların takibini kolaylaştırmıştır. Ayrıca kişi ya da kurumlar tarafından özellikle canlı sohbet, performans, seminer şeklinde çevrimiçi içerik üretilmesi, kişilerin bilgi ve deneyimlerinin artmasına yardımcı olmuştur. Tüm bu süreçler, sanatçılara sanatsal etkileşimi ve entelektüel tartışmayı derinleştirmek için olumlu bir şekilde yeni bilgiler sağlamıştır. Bu etkinliklerin uzun vadede sanat üretimlerinde ve pratiklerinin gelişmesin de olumlu yönde ilerleme sağlamıştır.

URL 3.Tamsanat.Net. Çevrimiçi (Online), Resim Sergisi “19-Mayıs” Genç Sanat

YÖNTEM

Bu çalışmada pandemi sonrası sanat ortamında dijital sanatın yeri ve sanattaki yeri açıklanıp tartışıldığından çalışma; yorumlama (hermeneutics) desenine göre yürütülmüştür. “Hermeneutik, genel anlamda, herhangi bir ifade, anlam, metin ya da sanat eserini yorumlama sanatıdır. Yaygın olan diğer bir tanıma göre hermeneutik, anlama öğretisidir” (Topakkaya, 2007:76). Bilimsel bir açıklama aynı zamanda fiziksel bir açıklamadır (Gadamer, 2008:15). Yürütmüş olduğumuz çalışmadaki olguları incelemek için nitel bir araştırma yöntemi (Merriam, 2009) kullanarak, COVID-19 pandemisinin yaratıcı ve kültürel endüstriler üzerindeki etkisini ortaya koymak ve kültür sanat sektörü üzerindeki etkisini literatür analizi yaklaşımıyla değerlendirmektir. Sanat geliştikçe ortaya çıkan sanal gerçeklik ortamı ve bu ortam içerisinde yer alan dijital uygulamaları ve bu uygulamaların sanata etkisini incelemek için nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Dijital sanat, sanal gerçeklik ortamları ve uygulamaları ile ilgili bilgileri, görüntüleri tanımlayarak ve çeşitli İnternet tabanlı Akademik web siteleri de ziyaret edilerek bu sitelerden yazılı ve görsel kaynaklara ulaşılmıştır.

Veri toplama sonrasında elde edilen bilgiler konu bütünlüğüne göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalara göre bilimsel olarak değerlendirilip yorumlanmıştır. Çalışmanın amaç ve kapsamına göre veriler analiz edilmiştir.

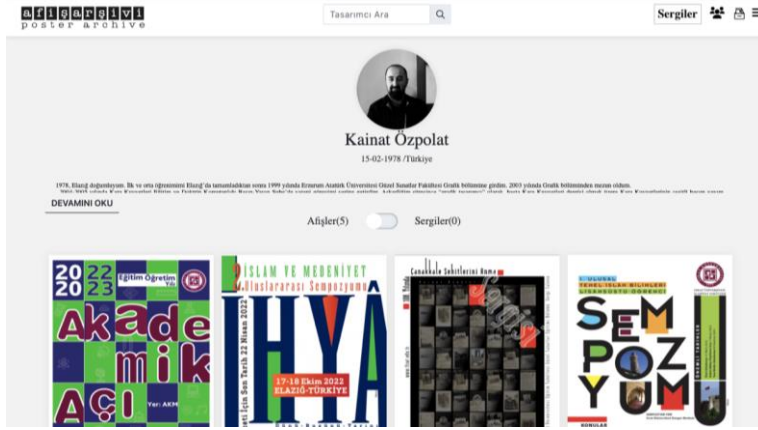
BULGULAR

Sanal gerçeklik teknolojisinin sanatçılara yeni ufuklar açtığı, kendilerini kanıtlamaları için daha uygun bir platform olduğu tespit edilmiştir. İçerik, dijital içerik sanat üretiminin NFT uygulanabilirliği, sanal gerçeklik ortamında sanat eğitimi uygulaması, dijital sanat eğitimi, eğitim kurumlarının uygulanabilirliği, sanal sergileme, sanal gerçeklik teknolojisinin avantajlarını içermektedir. Günümüzde sanat, hızla değişen teknoloji, toplumsal değişimler ve kültürel dönüşümlerle birlikte yeni yönler aldığı ve yeni ifade biçimleri ortaya çıktığı kanısına varılmıştır.

Pandemi Sonrası Sanatta Değişim: Yeni Normaller ve Dijital Dönüşüm

Araştırma kapsamında pandemiden sonra dijital içerikli sanat üretiminin arttığı anlaşılmıştır.

Dünya genelinde yaşanan COVID-19 pandemisi, hayatın pek çok alanında olduğu gibi sanat dünyasında da derin ve kalıcı etkilere yol açmıştır. Kültürel etkinliklerin ve sanat sergilerinin iptali, müzelerin ve galerilerin kapatılması, sanatçıların ve izleyicilerin fiziksel olarak bir araya gelme imkânının sınırlanması, sanatın yapısında köklü değişikliklere sebep olmuştur. Pandemi, dijitalleşmenin sanat dünyasında hızla yayılmasına sebep olmuştur. Pandemi, sanat eğitimi de kökten değiştirmiştir. Sanatçılar, eserlerini dijital platformlara taşıyarak ve sanal sergiler düzenleyerek sanatın sınırlarını genişletmiştir.

URL 4. Afisarsivi.Com, Designer, Çevrimiçi (Online), Tasarım Platformu, Kâinat Özpolat

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme, neredeyse tüm medyayı etkilemiş veya dönüştürmüştür. Bu dönüşümden en çok etkilenen kanallardan biri de görsel iletişimdir (Özpolat, & Lehimler, 2022:180). (bkz. Fotoğraf 3 ve 4'de) Sanat galerileri ve müzeler, sanat eserlerini dijital koleksiyonlara dönüştürerek, sanatseverlerin evlerinden kolayca erişebilecekleri çevrimiçi sergiler düzenlemişlerdir. Sanatın dijitalleşmesi, daha geniş kitlelere ulaşılmasını ve sanatın demokratikleşmesini sağlamıştır. Sanat okulları ve atölyeler, fiziksel olarak bir araya gelmenin zor olduğu dönemlerde, çevrimiçi platformlar aracılığıyla eğitim vermeye yönlendirmiştir. Canlı dersler, sanatçılar arası sanal etkileşimler ve dijital portföyleri incelemeleri, sanat öğrencilerine sanat dünyasını keşfetme ve yeteneklerini geliştirme fırsatları sunmuştur. Salgının ilerleyişi toplumsal ruh sağlığının önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Salgın döneminde sanatın insanlar üzerinde duygusal ve zihinsel sağlığına olumlu etkisi daha da belirgin hale gelmiştir. Sanat, insanların duygusal dengelerini korumak, günlük streslerini atmak ve iç dünyalarını keşfetmek için bir kaçış ve terapi aracı yolu olmuştur. Bu bağlamda, pandemi sonrası sanat, sanatın toplumsal ruh sağlığına katkısına daha fazla vurgu yapmıştır.

Günümüzde Sanat: Geleceğe Doğru Yeni Yönler ve Adımlar

Günümüzde sanatçılar, sosyal ve politik konulara odaklanan eserler yaratmaya yöneliyorlar. Sanat, toplumsal eşitsizlikler, çevre sorunları, insan hakları ve sosyal adalet gibi önemli konularda duyarlılığı artırmak ve toplumu bilinçlendirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır.

URL 5. Yapay zekâ tabanlı anime oluşturma (Oluşturan: M. Alpdoğan Erciş)

Sanatçılar, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik teknolojilerini kullanarak sanat deneyimini dönüştürüyorlar. Sanatseverler, sanal galeri turlarıyla dijital sanat eserlerini üç boyutlu olarak geziyor ve artırılmış gerçeklikle fiziksel mekânları sanat eserleriyle etkileşim içinde bulunuyor.

Sokak sanatı, enstalasyonlar ve performans sanatı gibi katılımcı ve etkileşimli sanat deneyimleri, insanları sanatla doğrudan bağlantıya geçirmektedir.

Ayrıca Yapay zekâ teknolojileri, sanatçılarla iş birliği yaparak yeni sanatsal ifade biçimleri üretmeye yardımcı olmaktadır. Yapay zekâ tabanlı algoritmalar ve robotlar, sanat dünyasında yaratıcılığın sınırlarını zorluyor. Sanatçılar, sürdürülebilirlik ve çevresel farkındalık konusunda eserler oluşturmaya daha fazla odaklanıyorlar. “Ayrıca, yapay zekâ sanatçıların yaratıcılığını desteklemek için bir araç olarak da kullanılabilir. Yapay zekâ, sanatçılara dijital ortamlarda deney yapma, sanatsal ifadelerini genişletme ve etkileşimli eserler oluşturma imkânı sunar. Sanatçılar, yapay zekâ algoritmalarını kullanarak, dinamik ve interaktif sanat eserleri yaratabilir, izleyicilerle etkileşim içinde olan deneyimler sunabilirler” (Sonsuz, 2023). (bkz. Fotoğraf 5 ve 6’da) yapay zekâ tarafından oluşturulan bir tablo örneğini görmekteyiz.

URL 6. Yapay zekâ destekli tablo çizim

Geri dönüştürülebilir malzemelerle yapılan enstalasyonlar ve doğal kaynakları korumaya yönelik eserler, çevre sorunlarına karşı duyarlılığı arttırmaktadır. “21.yy.’da sanatın teknoloji destekli üretim biçimlerini en belirgin dijital tabanlı teknoloji araçları temsil etmektedir. Bütün bu dijital temelli teknoloji araçlarının arasından sanal gerçeklik önemli bir yer tutmaktadır. Dijital tabanlı ve İnteraktifliğin (Etkileşim) konu edildiği sanat eserlerinin hemen hepsi teknoloji sayesinde gerçekleştirilmektedir. Bu sebeptendir ki sanat alanında teknolojiden bahsetmek gerekir. Gelişmiş elektronik teknolojilerin birçok olanağı sağladığı yeni kolaylıklar, elbette sanatçıları da oldukça etkilemiş ve insanlara yeni ifade biçimlerini denemenin heyecanını vermiştir” (Yağcı & Özkan,2021:42). Günümüzde sanat, hızla değişen dünya koşulları ve teknolojik gelişmelerle birlikte yeni bir dönüşüm sürecine girmiştir. Teknolojinin gelişimi, sanatın dijitalleşmesini hızlandırmıştır. Dijital sanat kavramı dijitalleşme, kültür, tarih, bilim ve sanat çağıdır. Sürekli değişen döngüde bilgisayarların ve teknolojinin gelişmesiyle ilişkilendirilir. Sanatsal teknikler ve teknik kavramlar kümesini temsil etmektedir. (Hope & Ryan, 2014:3). Dijital sanat, sanatçıların yeni ifade biçimleri denemesine ve geleneksel sanatın sınırlarını zorlamasına olanak tanımaktadır. Beryl Graham’e göre ise Dijital sanat; İnternet, dijital görüntüleme, içerik üretmek dâhil olmak üzere dijital medya için yapılan sanat olarak tanımlamıştır (Hope & Ryan, 2014:3). “Dijital sanat, var olan nesneyi yeniden şekillendirip amaçlandırıan, yeni içeriklerle donatarak yeni bir eser olarak sunan teknolojik süreçtir. Sürecin sonunda farklı sanat biçimleri ve farklı teknolojilerle üretilmiş melez bir ifade biçimi oluşur” (Önder, 2022:308). Ayrıca dijital sanat, Geleneksel sanat biçimlerinin yanı sıra internet sanatı, yazılım sanatı, piksel sanatı, sanal gerçeklik ve dijital sergiler gibi yeni biçimleri kapsamaktadır. Bu şekilde dijital sanat, internet ve yazılım gibi teknolojik araçlar kullanılarak oluşturulan sanat eserlerini içermektedir (Çokokumuş, 2012:51). Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi teknolojiler, sanat deneyimini radikal bir şekilde değiştirebilir. Sanatseverler, dijital galeri ve müzelerde sanat eserlerini keşfedebilir, interaktif sanat deneyimleri yaşayabilir ve sanatçıların düşüncelerini daha yakından anlayabilmektedirler. Pandemi Sanat dünyasında belki de en dikkat çekici değişimlerden biri, dijital sanat ve NFT’lerin patlaması olmuştur. NFT’ler (Non-Fungible Token), sanat eserlerinin dijital sahiplik haklarının blok zincir teknolojisiyle kayıt altına alınması ve satılabilir hale gelmesini sağlamıştır. “Tanımlanacak olursa, merkezi olmayan, dağıtık halde bulunan bir yapıya sahip, zincire benzeyen bir bağlantı ile birbirine bağlanan kod bloklarının oluşturduğu bir veri tabanıdır. Kayıt defteri niteliğindeki veri tabanı, işlemler konusunda şeffaf bir yapıya sahiptir. Buna bağlı olarak güvenlik üst düzeyde sağlanabilmekte ve geçmiş işlemlerin takibi kolaylıkla yapılabilmektedir” (Oduncu, 2022:196). Sanatçılar, eserlerini dijital olarak oluşturup NFT olarak satarak yeni bir gelir modeli elde etmişlerdir. Sanat piyasasında dijital sanat eserlerinin değeri ve kabulü, pandemi sonrası dönemde büyük bir ivme kazanmıştır. Non-Fungible Token’lar (NFT’ler), günümüzde sanat piyasasını önemli ölçüde etkileyen bir konudur. “NFT (Non-Fungible Token) değiştirilemeyen varlık birimini temsil etmektedir ve sözleşmelerde ERC-721 standardında yapılandırılmıştır. Akıllı sözleşmenin en belirgin özelliği bir dijital varlığa başka bir token ile takas edilememe standardı sunmasıdır. NFT’ler, sanat eserlerinin dijital sahiplik haklarını temsil eder ve sanatçıların dijital eserlerini satmalarına ve telif geliri elde etmelerine olanak tanımaktadır. “Non Fungible Token’ın kısaltması olan NFT’lerin iyice anlaşılması için fungible ve olumsuz olan non- fungible kelimelerinin etimolojisini açıklamak önemlidir. Fungible kelimesi Latince gerçekleştirmek “perform” kökünden türemiş ve ilk olarak 1649 yılında kullanılmıştır. Geniş kullanımında “değişebilir”, “değiştirebilir” veya akışkan ya da her türlü şekle girilebilir tanımlarını da karşılamaktadır. Örnek olarak petrol ve yağ verilmiştir (Merriam-webster, 2021). Non-fungible kelimesi ise fungible kelimesinin olumsuzudur. Bir mal veya varlığın benzer mal ya da varlıklarla değiştirilememesidir” (Saygın & Fındıklı, 2021:1457). Değiştirilemeyen dijital varlıklar bir oyun karakteri ya da farklı görsel tasarımlardan tanımlamalar oluşturmak için girdi olarak kullanılabilirler” (Oduncu, 2022:196). Aynı şekilde, kripto sanat, kripto para birimleri ile sanat eserlerinin alım satımını içerir. Gelecekte, geleneksel sanat piyasasıyla paralel olarak bu yeni finansman modellerinin önemi artacaktır. Yapay zekâ (YZ), sanat dünyasında önemli bir rol oynamaya başlamıştır. YZ tabanlı sanat, sanat eserlerinin oluşturulmasında ve dijital sanat deneyimlerinde kullanılmaktadır.

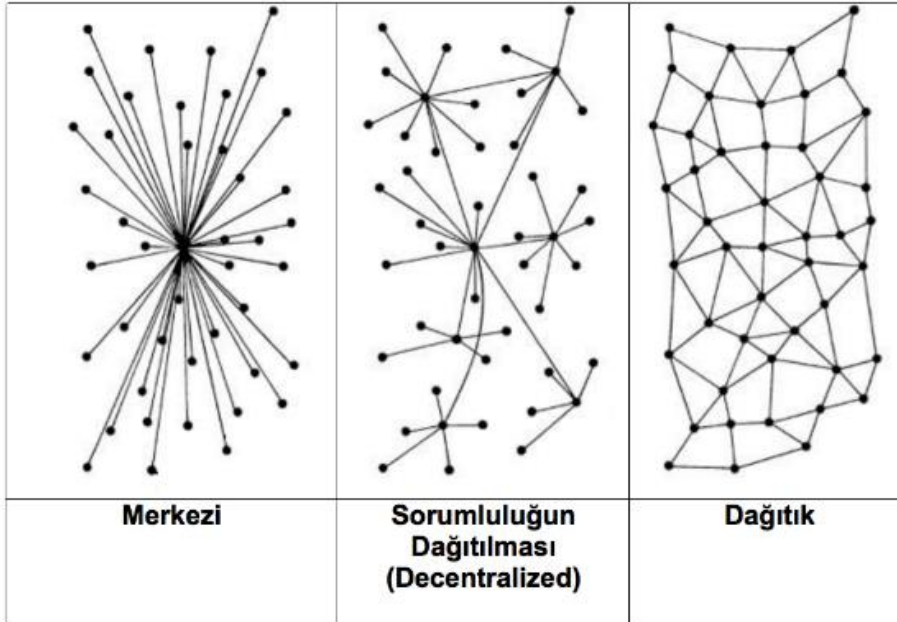
Sanatçılar, YZ’nin yaratıcı süreçteki potansiyelini keşfederken, teknoloji ve insan eliyle yapılan sanat arasındaki sınırları bulanıklaştırmaya devam edeceklerdir.

“Bahsetmemiz gereken bir diğer sınırlılık, alanın endüstriyel yapısından kaynaklanmaktadır. NFT’ler popülerlik ve bilinirlik üzerinden işleyen bir sistemdir. Dolayısıyla NFT projelerinde tanıtım, sistemin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu çerçevede sanatçıların Twitter ve Instagram paylaşımları, takipçi sayıları, projelerinin bilinirliği, sanatçının adının duyulmuş olması NFT piyasası içerisinde yer bulabilmek için etkilidir” (Cengiz & Cengiz,2022:65). “Dijital ortamlar, interaktif, katılımcı, dinamik ve isteğe bağlı olarak değişme gibi özelliklere sahiptir. İnternet ile fiziki imkânların yanı sıra birçok yeni tür sanat biçimlerinin ortaya çıkmasına olanak vermektedir. Net sanatı, ağ sanatı, yazılım sanatı, cyber sanatı, piksel sanatı, yeni medya sanatı, multimedya sanatı, interaktif film, bilgisayar tabanlı müzik gibi birçok yeni sanat biçimlerinin hem şekillenmesi hem de yayınlanması açısından bilgisayar önemli bir etken olarak görülmektedir. Dijital sanat eserlerinde, dijital medyaya özgü temalara

yer verilmektedir. Yapay zekâ, yapay yaşam, sanal gerçeklik, tele-robotik, veri tabanı estetiği, veri görselleştirilmesi, net aktivizm, oyunlar, anlatsal hiper medya ortamları, beden ve kimlik konusu, dijital sanatta tema olarak çalışılmaktadır” (Gacar, 2023:71).

Blozkincir (Blockchain)

Blozkincir teknolojisi, kronolojik sırayla bir araya toplanmış bloklar halinde gruplandırılmış verileri içeren ve kriptografi kullanımıyla bütünlüğü ve güvenilirliği sağlanan bir dijital defterdir. (Dukedom, 2021:31). Blok zinciri kriptografiyle güvence altına alınmış ve merkezi olmayan bir yapıya sahip, ardışık ve değiştirilemez veri bloklarından oluşan bir dijital kayıt sistemidir. Blok zinciri, verilerin güvenli bir şekilde depolanmasını ve paylaşılmasını sağlayan dağıtılmış bir veritabanı olarak düşünülebilir. Blok zincir teknolojisi, değişmez veri zincirlerini paylaştığı ve üçüncü taraf güvenine dayandığı için mevcut iş modellerinden farklı bir yapıya sahiptir. Aslında bu fark günümüz iş modellerine meydan okuma olarak da görülebilir. (Regner, Urbach & Schweizer, 2019). Blozkincir fikri ilk olarak kriptograflar Stuart Haber ve Scott Stornetta tarafından Journal of Cryptography’de yayınlanan 1991 tarihli bir makalede ortaya çıkmıştır. 1995 tarihli bir New York Times makalesi, tüm görüntülerin, metinlerin, videoların ve ses belgelerinin ne zaman oluşturulduğunu ve en son ne zaman değiştirildiğini doğrulamak için verilere dijital olarak zaman damgası koymak için blockchain benzeri bir teknolojinin kullanılmasını önermiştir. Bu şekilde, verilerin herhangi bir bölümünün değiştirildiği veya bozulduğu tespit edilebilir. (Doğan, Ersöz ve Şahin, 2022).

URL 7. Merkezi zincir modeli ile Blozkincir modeli arasındaki farklılık

Blok zinciri teknolojisi, ilk olarak Bitcoin’in temelini oluşturan kripto para birimi işlemlerini kaydetmek için kullanılmıştır. Ancak zamanla, blok zinciri farklı alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, akıllı sözleşmelerin çalıştığı Ethereum gibi platformlar, finans, sağlık, tedarik zinciri yönetimi, oy verme sistemleri ve daha birçok alanda blok zincir teknolojisini kullanarak güvenilir ve şeffaf çözümler sunmaktadır.

Temel Olarak, Blok Zinciri Şu Öğelerden Oluşur:

Bloklar: Veri paketleridir ve işlenen bilgileri içerirler. Her blok, önceki bloğun verilerine ve benzersiz bir kimlik numarasına sahiptir.

Zincir: Her yeni blok, önceki blokla birleşir ve bu şekilde zincir oluşur. Bloklar, kronolojik sırayla bağlıdır ve bu bağlantı, blokların değiştirilemezliğini sağlar.

Dağıtılmış Defter: Blok zinciri, birçok bilgisayar veya düğüm tarafından korunan dağıtılmış bir yapıya sahiptir. Bu, her düğümün blok zincirinin kopyasını içerdiği anlamına gelir.

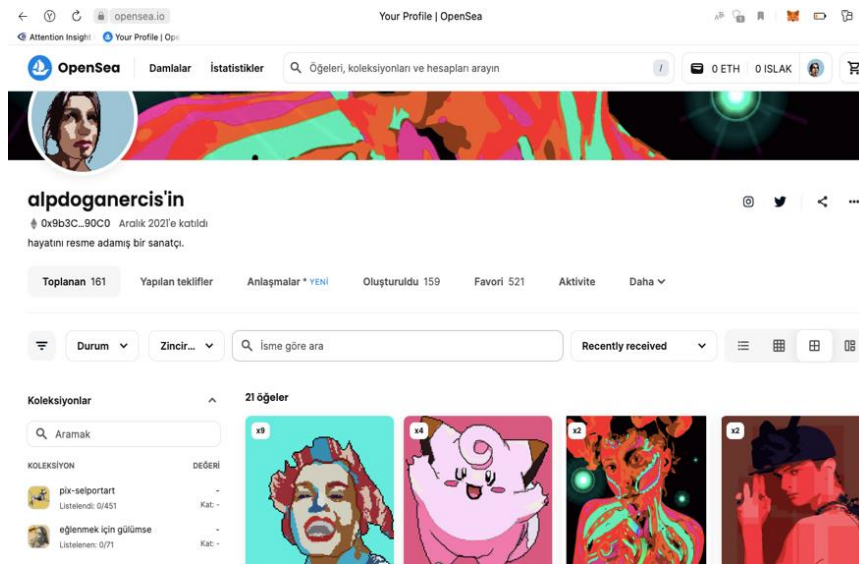
Kriptografi: Blok zinciri, verileri güvenli bir şekilde korumak için kriptografi tekniklerini kullanır. Her blok bir önceki bloğun kimlik numarasını (hash) içerir ve bu, herhangi bir verinin geriye dönük olarak değiştirilmesini zorlaştırır. Blockchain teknolojisinin ortaya çıkmasından önce, İnternet her zaman bilgi akışına izin veren bir ortam olarak görülüyordu ve herhangi bir aracı olmadan İnternet üzerinden değerli herhangi bir şeyin iletilmesi

imkânsızdı. Ancak blockchain teknolojisi sayesinde dijital varlıkların bir kişiden diğerine tamamen dijital olarak ve herhangi bir aracı olmadan aktarılması mümkün hale geldi. (Dukedom, 2021:54).

Teknoloji her zaman tasarımcılarının değerlerini yansıtır. Şu anda blok zincirinin geleceğini şekillendirmeye dâhil olan çeşitli paydaşlar var. Buna finans kurumları, şirketler, sanatçılar ve aktivistlerin yanı sıra yazılım mühendisleri, tasarımcılar, politikacılar, ekonomistler ve avukatlar dâhildir. Blockchain, çeşitli ve geniş eleştirel görüşleri ifade etmek için muazzam bir potansiyele sahiptir. (Zeilinger, 2018:37). Blok zinciri teknolojisi, merkezi otoritelerin gereksinimini ortadan kaldırarak veri güvenliğini artırma ve güvenilirliği sağlama potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, çeşitli sektörlerde büyük ilgi görmektedir.

NFT'lerin Alım Satımının Yapıldığı Pazar Yerleri

Kullanıcıların sanat eserlerini görmesine ve satın almasına izin verir. Bu platformlar, sanatçıların kendi eserlerini sergilemesine ve satışa çıkarmasına olanak tanır. Örnek olarak Opensea, Rarible, Superrare ve Foundation gibi (bkz. Fotoğraf 8'de) Opensea blok zinciriyle hesap açılmış NFT pazarının özelliklerinden birini görmekteyiz. Sanal galeriler, kullanıcılara dijital ortamda NFT'leri görüntülemeye ve etkileşimde bulunmaya olanak tanır. Sanat eserlerini sanal galerilerde gezerken, eserler hakkında daha fazla bilgi edinme ve sanatçılarla etkileşime geçme şansı sunarlar. Sanal galeriler, artxart ve Decentraland gibi sanal gerçeklik (VR) tabanlı platformlarda bulunabilir.

URL 8. Opensea.io/account hesap örneği

2017'de Ethereum piyasa etkinliği tabanlı olmayan projelerin geliştirilmesini de kolaylaştırmışlardır. Artan ilgi ve artan piyasa değeri NFT desteği, EOS, Algorand ve Tezos gibi farklı blok zincirlerinin ardından opensea, superrare ve Rarible gibi pazar yerleri bireysel NFT işlemlerini başlatmıştır. (Bamakan vd., 2021:2)

Ethereum: Ethereum, NFT'lerin en yaygın olarak kullanıldığı blok zinciri platformudur. Ethereum ağı, ERC-721 ve ERC-1155 standartları gibi özel NFT standartlarını destekler.

Binance Smart Chain (BSC): Binance Smart Chain, Ethereum'a benzer bir işlevselliğe sahip, Binance tarafından geliştirilen bir blok zinciri platformudur. BSC, daha hızlı işlem süreleri ve düşük ücretlerle Ethereum'a alternatif olarak kullanılabilir ve bazı NFT projeleri bu ağda da faaliyet göstermektedir.

Flow: Flow, dijital varlıkların (NFT'lerin de dâhil olduğu) oluşturulması ve ticareti için özel olarak tasarlanmış bir blok zinciri platformudur. Özellikle NBA Top Shot gibi büyük NFT projeleri Flow ağını kullanmaktadır.

Tezos: Tezos, akıllı sözleşmeler için tasarlanmış bir blok zinciri platformudur ve NFT'leri destekler. Tezos ağında da NFT projeleri geliştirilmiş ve NFT'ler oluşturulmuştur.

Solana: Solana, yüksek performanslı bir blok zinciri platformudur ve NFT'lerin hızlı ve düşük ücretlerle işlem yapmasına imkân tanımaktadır. Solana ağında da NFT projeleri geliştirilmiş ve NFT'ler oluşturulmuştur. Sanatçılar, kendi NFT'lerini sergilemek ve tanıtmak için özelleştirilebilir görüntü sayfalarına sahip olabilirler. Bu sayfalar, sanatçının eserlerini, hikâyelerini ve diğer bilgilerini izleyicilere sunmaktadır. NFT koleksiyoncuları ve meraklıları, farklı NFT projelerinden ve sanatçılardan eserleri bir araya getiren toplama sitelerini kullanabilirler. Bu siteler, farklı NFT'leri tek bir platformda görüntülemeyi kolaylaştırır ve potansiyel alıcıların çeşitli NFT'leri keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. NFT'ler, sosyal medya platformlarında ve bloglarda da tanıtılabilir ve

sergilenebilir. Sanatçılar, kendi eserlerini ve NFT'leri sosyal medya hesapları üzerinden takipçileriyle paylaşabilirler.

SONUÇ

Pandemi sonrası sanat, dijitalleşmenin hız kazanması, sanal platformların yaygınlaşması, NFT'lerin ve dijital sanatın kabul görmesi gibi birçok değişimle yeni ufuklar açmıştır. Sanatçılar, sanat eğitimcileri, galeriler ve müzeler, pandeminin getirdiği yeni normallere adapte olmuşlardır. İçerik çeşitliliği, sanatın zenginleşmesine ve daha kapsayıcı bir sanat ortamının oluşmasını sağlamıştır. Sanatçılar, dijital medya ve teknolojiyi kullanarak sanat eserlerini çevrimiçi platformlarda sergilemiş ve sanal galeri turları düzenlemişlerdir. Sanat kurumları ve galeriler, çevrimdışı etkinliklerin yanı sıra çevrimiçi platformlara yönelerek sanatın dijitalleşme sürecini başlatmışlardır. Ayrıca, çevre ve sürdürülebilirlik gibi toplumsal meselelere duyarlılıklarını arttırmışlardır. Salgın döneminde sanatçılar, toplumun karşı karşıya olduğu zorluklar ve sosyal adalet konularına odaklanan eserler oluşturmaya yönelik bir eğilim göstermişlerdir. Sanat, insanlar arasında dayanışma ve birlik mesajları ile toplumsal değişim çağrılarını taşımıştır.

Salgın, sanatçıları ve sanat kurumlarını çevrimiçi platformlarda ve dijital ortamda daha fazla iş birliği yapmaya yönlendirmiştir. Dijital sergiler, dijital etkinlikler ve dijital sanat projeleri, sanatçıları ve sanatseverleri bir araya getirerek ve sanatın küresel çapta erişilebilirliğini artırmıştır. Günümüzde sanat, dijitalleşme, sosyal sorumluluk, çevre bilinci, teknoloji, finansman modelleri ve farklı disiplinler arası iş birlikleri gibi pek çok konuda önemli değişimler yaşamıştır. Teknoloji ve toplumsal gelişmelerle birlikte sürekli olarak dönüşen bir alan haline gelmiştir. Dijital sanat, sosyal mesajlaşma, NFT'ler, artırılmış gerçeklik ve diğer yenilikçi yaklaşımlar, sanatın geleceğini şekillendirmede önemli bir araç olmuştur. NFT ekosistemi sürekli olarak gelişmekte ve genişlemekte olduğundan, sanatçılar ve koleksiyonerler çeşitli platformları keşfetmek ve kullanmak için seçeneklere sahip olduğu görülmüştür. Blok zinciri teknolojisi ve kripto ekosistemi sürekli olarak gelişmekte olduğundan, yeni oturma ağları ve NFT projeleri ortaya çıkmaya devam edecektir. Sanatın geleceği, bu değişkenlerin birleşimi ve sanatçıların yaratıcılığı ile şekillenmektedir. Sanatçılar, sanat eserleri aracılığıyla çevre sorunları, ırkçılık, cinsiyet eşitsizliği, göç ve diğer toplumsal konulara değinmişlerdir. Sanatın toplumsal bilinç yaratma ve değişim için bir araç olarak kullanılması, gelecekte daha da artabilir ve sanatın toplumsal dönüşümdeki rolünü güçlendirebilmektedir. Gelecekte, bu eğilimin artarak devam etmesi beklenmektedir. Geleceğin sanatı, toplumun ihtiyaçlarına ve dünya koşullarına uyum sağlama, sosyal konulara dikkat etme ve sosyal sorumluluk üstlenme eğiliminde olacaktır. Salgın sürecinde ülkeler sınırlarını kapatmış, kültür, sanat ve yaratıcılık bir kez daha kültürler arası iletişimin çekirdeği haline gelmiştir. Birçok sanatçı ve küratör, bu kriz zamanlarında topluma yardımcı olmak için sanatsal ifadenin gücünü kullanmıştır. Ayrıca araştırma merkezi olarak salgın sonrası oluşan yeni düzen ile dijital sanat, yapay zekâ, nft ve kriptolu sanatın gelişimi, yaygınlaşması ve uluslararası platformdaki durumu incelenmiştir. Bu kritik gelişmelerin incelenmesi kripto sanatında atılacak adımların daha nitelikli olması ve yeni kripto çağına uyum sağlanabilmesi açısından önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, L., & Gözel, M. G. (2020). Understanding dynamics of pandemics. *Turkish Journal Of Medical Sciences*, 50, 515-551. Doi:10.3906/sag-2004-133. <https://doi.org/10.3906/sag-2004-133>
- Bamakan, SMH., Nezhadsistani, N., Bodaghi, O. ve Qu Q. (2021). A decentralized framework for patents and intellectual property as nft in blockchain networks, (Blockchain Ağlarında NFT Olarak Patentler ve Fikri Mülkiyet için Merkezi Olmayan Bir Çerçeve), *Research Square Article*, 1(11) <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-951089/v1>
- Cengiz C., & Cengiz Ö. (2022). Sanatın yeni teknolojisi: NFT özgün ve özgür mü? *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, issn: 2148-970x 9(1): 52-72 doi: <https://doi.org/10.17572/mj2022.1.5272>
- Ece Ö. (2020). Pandemi sırasında ve sonrasında kültür-sanat iksv kültür politikaları çalışmaları, 10 (6), ISSN 2149-9446. <https://doi.org/10.21602/sduarte.1080813>
- Çokokumuş, B. (2012). Dijital ortamda kültür ve sanat. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(3). <http://www.ijtase.net/index.php/ijtase/article/view/296>
- Doğan B, Ersöz Ş, Şahin C. (2022). Kripto Sanatı ve NFT. *Journal of History Culture and Art Research*, 11:1-12.
- Dukedom C. (2021). The NFT Revolution-Crypto Art Edition, 1 th ed. Independently Pub.
- Gacar, H. A. (2023). Sanatın dijital dönüşümü: Aura kavramı bağlamında NFT üzerine bir inceleme, *T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Tasarımı Ve Bilişim Teknolojileri Anabilim Dalı Görsel İletişim Tasarımı Ve Reklamcılık Bilim Dalı* [Tezli Yüksek Lisans Tezi].
- Gadamer, H. G. (2008). Hakikat ve Yöntem (çev. H. Arslan, İ. Yavuzcan). Ankara: Paradigma Yayınları.

Hope c, ryan j. (2014). Digital arts, 1th ed. United states of america, bloomsbury academic. Doi: 10.12801/19475403.2017.09.01.09

Merriam, S. B. (2009). Qualitative research: A guide to design and implementation: Revised and expanded from qualitative research and case study applications in education. San Fransisco, USA: Jossey-Bass.

Oduncu S. (2022). NFT, Kripto sanatı ve Türkiye'deki yansımaları, *Sdü Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 29 (15), Issn 1308-2698 195. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/70476/1080813>

Önder A. (2022). Dijital Rönesans ve NFT eserler ilişkisi, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (Asead)* issn:2148-9963 www.asead.com asead cilt 9 sayı 3 yıl s 377-394 1. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2527439>

Özpolat, K., & Lehimler, Z., (2022). Afişin Dijital Arşivlenmesi Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, vol.5, no.9, 177-186. DOI:10.29228/usved.66781

Özpolat, K. (2020). T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından covid-19 pandemisine yönelik yapılan afiş tasarımlarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 273-285. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.724103>

Regner F., & Urbach N., & Schweizer A. (2019). Nfts in practice- non-fungible tokens as core component of a blockchain-based event ticketing application, 40th International Conference On Information Systems (Icıs), Proceedings. <https://www.fim-rc.de/Paperbibliothek/Veroeffentlicht/1045/wi-1045.pdf>

Saygın, EP ve Fındıklı, S. (2021). Tuvalden anahtara: NFT'lerin sanat piyasasının dijital dönüşümündeki rolü. İşletme ve Yönetim Çalışmaları: *Uluslararası Bir Dergi*, 9 (4), 1452–1466. <https://doi.org/10.15295/bmij.v9i4.1930>

Tanyel B. Ç. (2021). Pandeminin gölgesinde sanat- sanatçı- izleyici, *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 25, 51-67. Doi: 10.17484/yedi.741909 <https://doi.org/10.17484/yedi.741909>

Topakkaya, A. (2007). "Felsefi Hermeneutik". *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* 75-92

Yağcı, U., & Özkan, M. (2021). Sanal Gerçeklik Ortamının Sanat Eğitiminde Kullanımı. *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 40-57. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2002487>

Zeilinger M. (2018). Digital Art as 'Monetised Graphics': "Para Kazandırılan Grafikler" Olarak Dijital Sanat: Blok Zincirinde Fikri Mülkiyeti Zorlama. *Philos. Teknoloji* 31,15–41 (2018). <https://doi.org/10.1007/s13347-016-0243-1>

Görsel Kaynakça

URL-1. Sağlık personelinin süper kahraman olarak gösteren sokak sanatı. Fotoğraf: dpa

<https://www.artsteps.com/view/62dc5b3e7860f5dac22afd15> (Erişim tarihi: 13.1.2023)

URL-2. I. International Congress And Exhibition On Art And Design Research (Art&Design-2022)_ İccsietcongress

<https://tamsanat.net/online/19-mayis-genc-sanat-odullu-sergi>(Erişim tarihi: 5.1.2023)

URL 3. Tamsanat.Net. Çevrimiçi (Online), Resim Sergisi "19-Mayis" Genç Sanat

<https://tamsanat.net/online/19-mayis-odullu-genc-sanat-sergisi/> (Erişim tarihi: 23.1.2023)

URL 4. Afisarsivi.Com, Designer, Çevrimiçi (Online), Tasarım Platformu, Kâinat Özpolat

<https://afisarsivi.com/designer/profile3>

URL-5. Yapay zekâ tabanlı anime oluşturma (Oluşturan: M. Alpdoğan Erciş)

<https://sonsuzus.github.io/posts/yapay-zeka-incelemesi/> (Erişim tarihi: 03.2.2023)

URL-6. Yapay zekâ destekli tablo çizimi

<https://www.drawever.com/ai/photo-to-anime> (Erişim tarihi: 01.1.2023)

URL 7. Merkezi zincir modeli ile Blokzincir modeli arasındaki farklılık

<https://blokzincir.bilgem.tubitak.gov.tr/hakkimizda/#blokzincir> (Erişim tarihi: 05.1.2023)

URL 8. Opensea.io/account hesap örneği

<https://opensea.io/account> (Erişim tarihi: 05.1.2023)